

Dönem : 5 MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 278

Toplantı : 2

**Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO)'
nun XVI ncı Genel Kurulu Tarafından 14 Kasım 1970 Tarihinde
Kabul Olunan «Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve
Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak
Tedbirlerle İlgili Sözleşme» ye Katılmamızın Uygun Bulduğuna
Dair Kanun Tasarısı ve Milli Eğitim ve Dışişleri Komisyonları
Raporları. (1/150)**

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Başkanlığı

Sayı : 101/275/05353

7 . 6 . 1978

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulması Bakanlar Kurulunca 10.5.1978 tarihinde kararlaştırılan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO)'nun XVI ncı Genel Kurul tarafından 14 Kasım 1970 tarihinde kabul olunan «Kültür Varlıklarının Kanunsuz, İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması için alınacak tedbirlerle ilgili Sözleşmeye katılmamızın uygun bulunduğu dair kanun tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğinin yapılmasını izinlerine sunarım.

Bülent Ecevit

Başbakan

G E R E K Ç E

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO)'nun 12 Ekim - 14 Kasım 1970 tarihleri arasında Paris'te yapılan XVI ncı dönem toplantısında müzakere edilen «Kültür Varlıklarının Kanunsuz, İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması için Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme», 14 Kasım 1970 tarihinde UNESCO Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir.

Asya ile Avrupa'nın kavuştuğu noktada asırlar boyu birçok medeniyet akımına sahne teşkil etmiş olan ülkemizin toprak altı ve toprak üstü kültür zenginliğinin mevcudiyetini ve bu servetin uluslararası alanda topladığı ilgi sonunda çoğu zaman gayri meşru yollarla yitirilmesi tehlikesini gözönünde tutan Hükümetimiz, yukarıda sözü edilen «Sözleşme»ye katılmayı yararlı mütalaa etmiştir.

Sözleşme, kültür varlıklarının bilimsel, kültürel ve eğitsel amaçlarla uluslararası mübadelesinin insanlık uygarlığı bilgisini derinleştirdiğini kendi topraklarındaki kültür değerlerinden oluşan varlığı hırsızlık, kaçak kazı, kanunsuz ithal ve ihraç tehlikelerine karşı korumanın her Devlet için bir görev olduğunu, her Devletin, bu tehlikeleri önlemede kendi kültür varlıklarına olduğu kadar bütün ulusların kültür varlıklarına karşı da saygılı olma bakımından manevi sorumlulukları bulunduğunu belirttikten sonra hangi varlıkların kültür varlıkları sayılacağını, bunlardan hangilerinin devletlerin kendi öz kültür varlığı olduğunu, devletlerin kendi kültür varlıklarının kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferini önlemek amacıyla almaları gereken tedbirlerle aynı amaca yönelik olarak yüklenecekleri sorumluluk ve mükellefiyetleri, bu sorumluluk ve yükümlülükler kar-

şısında devletlerin iç hukukta sağlamaları gereken mevzuat düzenlemelerini ve alınması zorunlu mali tedbirleri açıklamakta, devletlerin eğitim yolu ile halkta kültür varlıklarının değeri, hırsızlıkların, kaçak kazıların ve kanunsuz ihraçların bu varlıklar için nasıl bir tehlike yarattığı hakkında duygu uyandırmalarına zaruret göstermekte, devletlerin, enformasyon ve eğitim, danışma ve ekspertiz ve düzenleme ve uzlaştırma konularında teknik yardım isteği ile Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumuna (UNESCO) başvurabilmelerine imkân sağlamakta, anılan örgütün kültür varlıklarının kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferinin önlenmesi ve yasaklanması için yapacağı çalışmaları ve işbirliğini ihtiva etmektedir.

Kültür varlıklarının korunması çerçevesinde, bunların kanunsuz yer ve el değiştirmelerini önlemek amacıyla Hükümetimizce yürütülen çalışmaların, bu konuda uluslararası işbirliğinin desteğini sağlayacak böyle bir «Sözleşme» ile daha etkin ve yararlı bir şekilde sürdürüleceği mütalaa olunmaktadır.

Söz konusu «Sözleşme» nin, Türkiye Cumhuriyetinin anılan Sözleşmeye katılmasının onaylanması için Büyük Millet Meclisine gönderilmesi Bakanlar Kurulunun yüksek takdirine sunulur.

Milli Eğitim Komisyonu Raporu

Millet Meclisi
Milli Eğitim Komisyonu
Esas No. : 1/150
Karar No. : 28

8 . 1 . 1979

Yüksek Başkanlığa

Bakanlığınız tarafından Komisyonumuza tevdi buyurulan, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) nun XVI ncı Genel Kurulu tarafından 14 Kasım 1970 tarihinde kabul olunan «Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme» ye katılmamızın uygun bulunduğu dair kanun tasarısı, ilgili hükümet temsilcilerinin iştrakleriyle tetkik edilmiştir.

Memleketimiz, Avrupa ile Asya'yı birbirine bağlayan ve asırlar boyu bir çok medeniyet akınına sahne olan bir ülkedir. Gerek toprak altı ve gerekse toprak üstü kültür zenginliklerinin dünyaca bilindiği bir yerdir. Bu büyük servetimizi zaman zaman gayrimeşru yollarla yitirilmesi tehlikesini gözönünde tutan ve sözleşmeye katılmamızı öngören bu tasarımı Komisyonumuz oy birliği ile aynen kabulüne karar vermiştir.

Havalsi gereğince Dışişleri Komisyonuna gönderilmek üzere Başkanlığa sunulur.

Komisyon Başkanı
Kırşehir
Mustafa Eşrefoğlu

Üye
Amasya
Muhammet Kelleci

Üye
Isparta
Yakup Üstün

Sözcü
Elazığ
M. Tahir Şaşmaz

Üye
Balıkesir
İlhan Aytakin

Üye
Muğla
Sami Gökmen

Üye
Adana
Hasan Gürsoy

Üye
Hatay
Haydar Demirtaş
(İmzada bulunamadı)

Üye
Zonguldak
Abdulmuttalip Gül

Dışışleri Komisyonu Raporu

Millet Meclisi
Dışışleri Komisyonu
Esas No. : 1/150
Karar No. : 24

24 . 1 . 1979

Yüksek Başkanhğa

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) nun XVI. Genel Kurulu tarafından 14 Kasım 1970 tarihinde kabul olunan «Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferlerinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme»ye katılmamızın uygun bulunduğu na dair kanun tasarısı ilgili Dışışleri ve Kültür bakanlıklarını temsilcilerinin de katıldığı Komisyonumuz toplantısında görüşüldü.

Tasarının gerekçesinde de açıklandığı üzere, dinsel nitelikte olsun olmasın, her devlet tarafından arkeoloji, tarih öncesi, tarih, edebiyat veya bilim için önemli olarak gösterilen ve sanat değeri bulunan taşınır ve taşınmaz malları ifade eden değerler «Kültür varlığı» sayılmakta olup bunların kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferlerinin önlenmesi ve yasaklanması için alınacak tedbirlerle ilgili Sözleşme, UNESCO Genel Kurulu tarafından 14 Kasım 1970 tarihinde kabul edilmiş ve bu Sözleşme bugüne kadar 20 ülke tarafından imzalanmıştır. (Kıbrıs Türk Federe Devleti dahil)

Kültür varlıklarının bilimsel, kültürel ve eğitsel amaçlarla uluslararası mübadelesinin insanlık uygarlığı bilgisini derinleştirdiğini, tüm ulusların kültürel yaşamını zenginleştirdiğini ve uluslararası karşılıklı saygı ve itibar yarattığı gözönüne alınmıştır.

Kültür varlıkları, halkların kültür ve uygarlıklarının temel öğelerinden biri olup hırsızlık, kaçak kazı, kanunsuz ithal ve ihraç tedbirlerine karşı korumak her devletin görevi olduğu kadar uluslararası düzeyde de gerekli önlemler alınmalıdır.

25 . 4 . 1973 tarih ve 1710 sayılı Eski Eserler Kanununun 22 nci maddesine göre «Yurt içindeki eski eserlerle müze ve resmi koleksiyonlarda bulunan eserler, değiştirme suretiyle dahi olsa hiçbir suretle yurt dışına çıkarılmamakta yasağa uymayanlar hapis ve ağır para cezasıyla cezalandırılmaktadır.»

Bu sözleşmeye katıldığımız takdirde UNESCO'ya başvurarak enformasyon ve eğitim, danışım ve ekspertiz, konularında teknik yardım isteminde bulunabileceğimiz gibi kültür varlıklarını koruma servisi ihdas edilmesi, ülkedeki tüm kültür varlıklarının envanterinin yapılması, hassas bölgelerde (Efes, Bergama, Bodrum, Marmaris, Side v.b.) etkin emniyet tedbirleri alınması gibi yükümlülükler altına gireceğiz.

Bilindiği üzere eski eserler 1710 sayılı Kanunun yapımından evvel yurt dışına kanuni ve kanunsuz yollarla olmak üzere iki türlü çıkarılmakta idi. Zaman olarak da Cumhuriyetten evvel ve sonra olmak üzere ikiye ayırabilmemiz mümkündür.

Bu Sözleşmeye katıldığımız takdirde kanunsuz yer ve el değiştirmeleri önlemek amacıyla uluslararası işbirliğimizin etkin ve yararlı bir şekilde desteğini de sağlayabileceğiz.

Yukarıda açıklanan nedenlerle Sözleşmeye katılmamız, ülkemize büyük yararlar sağlayacağı düşüncesinde olan Komisyonumuz tasarının tümünü prensip olarak kabul ettikten sonra maddelerin görüşmesine geçmiştir.

Tasarının 1, 2 ve 3 ncü maddeleri uygun görülerek Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir. Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Komisyon Başkanı ve
Bu Rapor Sözcüsü
Muğla
Zeyyat Mandalinci

Kâtip
İzmir
Şinasi Osma

Bingöl
H. Celâlettin Ezman

Çankırı
Nurettin Ok

Edirne
Cavittin Yenal
(İmzada bulunamadı)

Elazığ
Celâl Ertuğ

Erzurum
Giyasettin Karaca

İzmir
Kaya Bengisu

Kayseri
Mehmet Zeki Okur

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) nun XVI ncı Genel Kurulu Tarafından 14 Kasım 1970 Tarihinde Kabul Olunan «Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme» ye Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) nun XVI ncı Genel Kurulu tarafından 14 Kasım 1970 tarihinde kabul edilmiş bulunan «Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme» ye katılmamız uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

MİLLİ EĞİTİM KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) nun XVI. Genel Kurulu Tarafından 14 Kasım 1970 Tarihinde Kabul Olunan «Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme» ye Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) nun XVI. Genel Kurulu Tarafından 14 Kasım 1970 Tarihinde Kabul Olunan «Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşme» ye Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

10 . 5 . 1978

Başbakan
B. Ecevit

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
Dr. F. Sükan

Devlet Bakanı
Dr. L. Doğan

Devlet Bakanı
M. Kılıç

Milli Savunma Bakanı
H. E. Işık

Maliye Bakanı
Z. Müezzinoğlu

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
O. Eyüboğlu

Devlet Bakanı
H. Çetin

Devlet Bakanı
S. Yıldız

Devlet Bakanı
A. Şener

İçişleri Bakanı
İ. Özyıldırım

Milli Eğitim Bakanı
N. Uğur

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
T. Feyzioğlu

Devlet Bakanı
E. Akova

Devlet Bakanı
A. R. Septioğlu

Adalet Bakanı
M. Can

Dışişleri Bakanı V.
H. E. Işık

Bayındırlık Bakanı
S. Elçi

Ticaret Bakanı
T. Köprülüler

Ulaştırma Bakanı
G. Öngüt

Sanayi ve Tek. Bakanı
O. Alp

Turizm ve Tan. Bakanı
A. Coşkun

Orman Bakanı
V. İlhan

Sağ. ve Sos. Yar. Bakanı
Dr. M. Tan

Gıda - Tar. ve Hay. Bakanı
M. Yüceler

İşletmeler Bakanı
Prof. Dr. K. Bulutoğlu

İmar ve İskân Bakanı
A. Karaaslan

Gençlik ve Spor Bakanı
Y. Çakmur

Güm. ve Tekel Bakanı
T. Mataracı

Çalışma Bakanı
A. B. Ersoy

En. ve Tabii Kay. Bakanı
Doç. Dr. D. Baykal

Köy İşleri ve Koop. Bakanı
A. Topuz

Sosyal Güvenlik Bakanı
H. İşgüzar

Kültür Bakanı
Doç. Dr. A. T. Kışlalı

Yerel Yönetim Bakanı
M. Özdemir

KÜLTÜR VARLIKLARININ KANUNSUZ İTHAL, İHRAÇ VE MÜLKİYET TRANSFERİNİN ÖNLENMESİ VE YASAKLANMASI İÇİN ALINACAK TEDBİRLERLE İLGİLİ SÖZLEŞME

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Konferansı, 12 Ekim - 14 Kasım 1970 tarihleri arasında, Paris'te yaptığı XVI. Dönem toplantısında,

Genel Konferans'ın XIV. Dönem toplantısında kabul edilen Uluslararası Kültür İşbirliği İlkeleri Bildirisi hükümlerinin önemini **hatırlatarak,**

Kültür varlıklarının bilimsel, kültürel ve eğitsel amaçlarla uluslar arasında mübadelesinin insanlık uygarlığı bilgisini derinleştirdiğini, tüm ulusların kültürel yaşamını zenginleştirdiğini ve uluslar arasında karşılıklı saygı ve itibar yarattığını **gözönünde bulundurarak,**

Kültür varlıklarının halkların kültür ve uygarlıklarının temel öğelerinden biri olduğunu, bunların gerçek değerlerine ancak kökenlerinin, tarih ve çevrelerinin en büyük belginlikle bilinmesi halinde kavuşacaklarını **gözönünde bulundurarak,**

Kendi topraklarındaki kültür değerlerinden oluşan varlığı hırsızlık, kaçak kazı, kanunsuz ithal ve ihraç tehlikelerine karşı korumanın her Devlet için bir görev olduğunu **gözönünde bulundurarak,**

Her Devletin, bu tehlikeleri önlemede kendi kültür varlıklarına olduğu kadar, bütün ulusların kültür varlıklarına karşı da saygılı olma bakımından manevi sorumlulukları bulunduğu bilincine varmasının kaçınılmazlığını **gözönünde bulundurarak,**

Müze, kütüphane ve arşivlerin birer kültür kurumu olarak kendi koleksiyonlarını derlemede dünyaca benimsenmiş törel ilkelere bağlı kalmayı gözetmekle görevli olduklarını **gözönünde bulundurarak,**

Kültür varlıklarının kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferinin, UNESCO'nun, ayrıca uluslararası sözleşmelerde öğütleyerek kolaylaştırmakla görevli bulunduğu, uluslar arasında karşılıklı anlayışı engelleyeceğini **gözönünde bulundurarak,**

Etkili olabilmesi için, kültür varlıkları korunmasının ulusal düzeyde olduğu kadar uluslararası düzeyde de örgütlenmesi gerektiğini ve bunun Devletler arasında yakın işbirliğini zorunlu kıldığını **gözönünde bulundurarak,**

UNESCO Genel Konferansı'nın bu amaçla daha önce 1964 de bir örgütlenme kabul etmiş bulunduğunu **gözönünde bulundurarak,**

Gündemin 19 ncu maddesinde yer alan Kültür varlıklarının kanunsuz yollardan ithal, ihraç ve mülkiyet transferinin önlenmesi ve yasaklanması ile ilgili olarak ileri sürülen yeni önerilerden de **yararlanarak,**

XV nci Dönem toplantısı sırasında bu sorunun uluslararası bir Sözleşmeye konu teşkil edeceğini **kararlaştırdıktan sonra,**

İşbu Sözleşmeyi, bugün, 14 Kasım 1970 tarihinde **kabul etmiştir.**

Madde 1

Bu Sözleşme hükümlerine göre, dinsel nitelikte olun olmasın, her Devlet tarafından arkeoloji, tarih öncesi, tarih, edebiyat, sanat veya bilim için önemli olarak gösterilen ve aşağıdaki kategorilere giren değerler kültür varlığı sayılırlar :

- Az bulunur zooloji, botanik, mineraloji ve anatomi örnekleri ile koleksiyonlar, paleontoloji bakımından değer taşıyan nesnelere;
- Bilim ve teknik tarihi ile askeri ve sosyal tarihi de kapsayan tarihe, ulusların idare adamlarının, bilginlerinin, düşünür ve sanatçıların hayatlarına ve önemli olaylara değgin varlıklar;
- Kanuna uygun veya aykırı olarak yapılan kazı ve arkeolojik bulgu ürünleri;
- Tarih ve sanat değeri taşıyan anıtlar ile arkeolojik sitlerden artakalmış kırık, dağınık parçalar;
- Yüz yıldan daha eskiye ait sikke, hakkedilmiş mühür, kitabe ve benzeri şeyler;
- Etnolojik gereçler;
- Sanat değeri bulunan aşağıda gösterilmiş varlıklar :

- i) Her türlü satılabilir üzerine, her türlü malzeme ile ve elle yapılmış tablolar, resimler, desenler (Elle süslenmiş imalat ürünleri ile sanayiye değgin desenler bunların dışındadır);
- ii) Her türlü malzemeden yapılmış orijinal heykeller, heykelticilik sanatına değgin ürünler;
- iii) Orijinal gravürler, baskılar ve taşbasmalar;
- iv) Her türlü malzemeden meydana getirilmiş sanat değeri bulunan montajlar ve asamblajlar;
- h) Az bulunur el yazmaları, 1500 yıllarından önce yapılmış baskılar, tarih, edebiyat ve bilim yönünden özel önem taşıyan eski kitaplar, yayınlar, belge'ler (tek veya koleksiyon halinde),
- i) Posta ve damga pulları ile benzeri pullar (tek veya koleksiyon halinde);
- j) Arşivler (plak, fotoğraf ve sinema arşivleri dahil);
- k) Yüz yılı aşkın döşeme eşyaları ve eski müzik aletleri.

Madde 2

1. Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler, kültür varlıklarının kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferinin, ülkelerin bu varlıklarından yoksullaşmalarının başlıca nedenlerinden biri olduğunu ve bir uluslararası işbirliğinin bu davranışlardan doğacak tehlikelere karşı korunmada en etkili yollardan biri olduğunu kabul ederler.
2. Taraf Devletler, bu amaçla, ellerindeki olanaklar ölçüsünde, bu davranışlara karşı özellikle nedenleri ortadan kaldırmak, sürüp gitmeleri önlemek ve zararların telafisine yardım etmek yoluyla mücadeleyi taahhüt ederler.

Madde 3

Bu Sözleşme gereğince taraf Devletlerce kabul edilmiş mevzuata aykırı olarak yapılan kültür varlıkları ithali, ihraç ve mülkiyet transferi kanunsuzdur.

Madde 4

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler, aşağıdaki kategorilerde yer alan kültür varlıklarının, bu Sözleşme gereğince her Devletin kendi öz kültür varlığı olduğunu kabul ederler :

- a) İlgili Devletin vatandaşlarının tek veya kolektif dehasından doğmuş kültür varlıkları ile o Devletin topraklarında, yabancı uyruklu veya vatansız olarak ikamet eden kimselerin yarattıkları, o Devletçe önemli sayılan kültür varlıkları;
- b) Ulusal topraklarda bulunmuş kültür varlıkları;
- c) Arkeoloji, etnoloji ve tabii bilim misyonlarının, varlıkların esas sahibi olan ülkenin yetkili mercilerinin muvafakati ile edindikleri kültür varlıkları;
- d) Serbestçe kabul edilmiş mübadelelere konu teşkil etmiş kültür varlıkları;
- e) Varlıkların esas sahibi olan ülkenin yetkili mercilerinin muvafakati ile parasız edinilmiş veya kanun yollarından satın alınmış kültür varlıkları.

Madde 5

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler kendi kültür varlıklarının kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferlerine karşı korunmasını sağlamak amacı ile ve aşağıda sıralanmış görevleri etkili olacak şekilde yerine getirmek üzere ülkelerinde, şayet mevcut değilse, kendilerine uygun düşen koşullar içerisinde ve yeter sayıda kalifiye personelden oluşan bir veya bir kaç «kültür varlıklarını koruma servisi» meydana getirmeyi taahhüt ederler :

- a) Kültür varlıklarının korunmasını, özellikle önemli sayılan kültür varlıklarının kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferinin önlenmesini sağlayacak kanun ve tüzük tasarıları metinlerinin hazırlanmasına katkıda bulunmak;
- b) İhraç edilmesi, ulusal kültür varlıklarında hissedilir bir yoksullaşmanın nedeni olacak kamu veya kişi malı, önemli kültür varlıklarının, ulusal düzeyde korunması esasına uygun bir envantere göre listesini yapmak ve bunu günü gününe işlemek;

- c) Kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi için gerekli (müzeler, kütüphaneler, arşivler, laboratuvarlar, atölyeler v.b.) gibi teknik ve bilimsel kuruluşların gelişmelerini veya meydana getirilmelerini teşvik etmek;
- d) Arkeolojik kazıların kontrolü işini düzenlemek, belirli kültür varlıklarının «yerinde» muhafazasını sağlamak ve ileride yapılacak kazılara tahsis edilmiş belirli bölgeleri korumak;
- e) Koleksiyoncu, muhafız, antikacı v.b. gibi kişiler için, işbu Sözleşmede belirtilmiş ahlâkçı ilkelere uygun kurallar koymak ve bunlara uyulmasını gözetmek;
- f) Bütün Devletlerin kültür varlıklarına karşı saygı duygusu uyandırmak ve geliştirmek için eğitici çabalar harcamak ve bu Sözleşme hükümleri hakkında geniş ölçüde bilgi yaymak;
- g) Her Kültür varlığı kayboluşu karşısında, bunun en uygun ilan yolu ile duyurulmasına titizlik göstermek.

Madde 6

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler aşağıdaki hususları taahhüt ederler :

- a) Kültür varlığı veya varlıklarının ihracında bunun veya bunların, ihraç eden Devletin izni ile yapıldığını belgeleyecek ve usulleri içerisinde ihraç edilecek olan kültür varlığı veya varlıklarının beraberrinde bulundurulması gerekli kılınacak bir ihraç sertifikası indas etmek;
- b) Beraberlerinde, yukarıda belirtilen ihraç vesikası bulunmayan kültür varlıklarının ülkelerinden dışarı çıkarılmasını yasaklamak;
- c) Bu yasağı uygun yollardan halka ve özellikle kültür varlıkları ithal ve ihraç edebilecek kişilere duyurmak;

Madde 7

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler aşağıdaki hususları taahhüt ederler :

- a) Bu Sözleşmede taraf olan başka bir Devlete ait olup da bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra, kanunsuz ihraç edilmiş kültür varlıklarının kendi ülkelerinin müzeleri veya benzeri kuruluşları tarafından edinilmesini önlemek için ulusal yasalar çerçevesi içerisinde gerekli bütün tedbirleri almak; bu Sözleşmede taraf olan bir Devlete ait olup da işbu Sözleşmenin ilgili iki taraf için yürürlüğe girmesinden sonra o Devletin topraklarından kanunsuz çıkarılıp, kendisine teklif edilmiş kültür varlıkları hakkında, bunların sahibi Devlete, olanaklar ölçüsünde bilgi vermek;
- b) i) Bu Sözleşmede taraf olan başka bir Devletin topraklarındaki bir müzeden, dinsel nitelikte olsun olmasın kamuya ait bir anıttan veya benzeri kuruluşlardan işbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra çalınmış kültür varlıklarının, yukarıda anılan kuruluşların envanterlerinde kayıtlı olduklarının belgelenmeleri kaydı ile, ithalini yasaklamak;
- ii) Bu Sözleşmenin ilgili Devletler için yürürlüğe girmesinden sonra çalınıp ithal edilmiş kültür varlıklarına, ilgili taraf Devletin başvurusu üzerine el koymak ve bu varlıkları iyiniyetli alıcı sıfatı ile edinmiş olan sahibine, hakça bir giderim ödenmesi kaydı ile geri vermek. Elkoyma ve geri verme için başvurular diplomatik yoldan yapılmalıdır. Başvurmayı yapan Devlet elkoyma ve geri verme isteğinin haklılığını ispatlayacak delilleri sağlamak ve bunun gerektirdiği masrafları karşılamakla yükümlüdür. Taraf Devletler bu madde uyarınca geri verilecek kültür varlığı veya varlıkları için gümrük resmi veya başka bir resim isteğinde bulunmaktan sakınırlar. Kültür varlığı veya varlıklarının geri verilmesinin gerektirdiği harcamalar başvuran Devlet tarafından yapılır.

Madde 8

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler yukarıdaki 6 ncı maddenin (b) ve 7 nci maddenin (b) fıkralarında öngörülen yasaklara uymazlıktan sorumlu olanları ceza ve idare müeyyidelerine çarptırmayı taahhüt ederler.

Madde 9

Kültür varlıkları, bazı arkeolojik ve etnolojik yağmalar tehlikesine açık bulunan, bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış her Devlet, ilgili Devletlere başvurabilir. Bu gibi durumlarda taraf Devletler, söz konusu kültür varlıkları türlerinin ithal, ihrac ve ticaretinin kontrolü dahil gerekli somut tedbirleri saptayacak ve uygulayacak birlikte tasarlanmış uluslararası bir eyleme katılmayı taahhüt ederler. Bir uzlaşmaya varılıncaya kadar her ilgili Devlet, başvuracak Devletin kültür varlıklarında telafi edilemeyecek zararlara uğramasını önlemek için, olanakları ölçüsünde geçici tertipler alacaktır.

Madde 10

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler aşağıdaki hususları taahhüt ederler :

- Eğitme, bilgilendirme ve uyanık davranma yollarından, bu Sözleşmede taraf Devletlerin kanunsuz olarak kaçırılmış kültür varlıklarının transferini önlemek amacı ile kendi özel koşullarına göre ceza ve idare tedbirleri alarak antikacıları, edindikleri her kültür varlığı için, bunun nereden edinildiğini, alınıp fiyatını, satıcısının kimliğini gösteren bir kütük defteri tutmaya zorlamak ve kültür varlıkları alıcısına satıldığı malın ihracı yasaklanmış kültür varlıklarından olabileceğini duyurmak;
- Eğitim yolu ile halkta kültür varlıklarının değeri, hırsızlıkların, kaçak kazıların, kanunsuz ihracın varlıklar için nasıl bir tehlike teşkil ettiği hakkında duygu uyandırmaya ve bunu geliştirmeye gayret göstermek.

Madde 11

Yabancı bir Devlet tarafından işgal edilmiş bir ülkenin kültür varlıklarının, zorla veya dolaylı yollardan, ihracı ve mülkiyetlerinin transferi kanunsuz sayılır.

Madde 12

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler uluslararası ilişkilerini sağladıkları ülkelerdeki kültür varlıklarına karşı saygılı olacaklar, bunların kanunsuz ithal, ihrac ve mülkiyet transferlerinin önlenmesi için uygun düşen tedbirleri alacaklardır.

Madde 13

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler ayrıca (Her Devletin kendi mevzuatı çerçevesi içinde) aşağıdaki hususları taahhüt ederler :

- Kültür varlıklarının kanunsuz ithal ve ihracını kolaylaştırır nitelikte görülen mülkiyet transferlerini uygun tedbirlerle önlemek;
- Kanunsuz ihrac edilmiş kültür varlıklarının en kısa süreler içerisinde yetkili kimselere iadesini kolaylaştırmak amacı ile ilgili servislerin işbirliği yapabilmelerini sağlayıcı tedbirleri almak;
- Kaybolmuş veya çalınmış kültür varlıklarının gerçek sahiplerinin veya vekillerinin ileri sürecekleri hak iddialarını işleme koymak;
- Bu Sözleşmede taraf olan her Devlete belirli bazı kültür varlıkları hakkında zamanaşımına uğramazlık hakkı tanınmanın dışında; bunları sınıflandırmak ve bunların başkalarına çevrilmezlikleri bulunduğunu ilan ederek ihrac edilmiş bulunmaları halinde ilgili Devletler tarafından geri alınmasını kolaylaştırmak.

Madde 14

Kanunsuz ihracı önlemek ve işbu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasından doğacak vecibeleri karşılamak üzere Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan her Devlet, kültür varlıklarını korumakla görevli ulusal servislerine, olanakları ölçüsünde, yeterli bir bütçe tahsis edecek ve bu amaçla gerektiğinde bir fon tesis edebilecektir.

Madde 15

Bu Sözleşme, taraf Devletler için yürürlüğe girmesinden önce ait oldukları ülkelerden her ne sebeple olursa olsun çıkmış bulunan kültür varlıklarının geri verilmesini sağlamak üzere, aralarında yaptıkları anlaşmaların yürürlüğe konmasını veya yürütülmesini engellemez.

Madde 16

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Konferansına, bu Konferansın belirteceği tarih ve şekillerde verecekleri süreli raporlarda, işbu Sözleşmenin uygulanması amacı ile kabul edecekleri kanun, tüzük, yönetmelik gibi mevzuat ile alacakları tedbirler ve bu alanda edinecekleri tecrübeler hakkında bilgi vereceklerdir.

Madde 17

1. Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler aşağıdaki konularla ilgili olarak teknik yardım isteği ile Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumuna başvurabilirler :
  - a) Enformasyon ve eğitim;
  - b) Danışım ve ekspertiz;
  - c) Düzenleştirme ve uzlaştırma.
2. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu kendi öz girişimi ile kültür varlıklarının kanunsuz dolaşımına ilişkin sorunlar üzerinde araştırmalar yapabilir ve incelemeler yayımlayabilir.
3. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu bu amaçla, yetkili bütün hükümet - dışı kuruluşlara başvurabilir.
4. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu bu Sözleşmenin yürütülmesi amacı ile ve kendi öz girişimi ile taraf Devletlere önerilerde bulunmaya yetkili kılınmıştır.
5. UNESCO, işbu Sözleşmenin uygulanmasında en az iki taraf Devletin uyuşmazlığa düşmesi halinde ve bunların istekleri üzerine uzlaştırıcılıkta bulunabilir.

Madde 18

Bu Sözleşme İngilizce, İspanyolca, Fransızca ve Rusça olarak düzenlenmiştir ve her dört metin eşit değerde sayılacaktır.

Madde 19

1. Bu Sözleşme Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu üyesi bütün Devletlerin onama ve onaylamasına, kendi anayasal usulleri uyarınca sunulacaktır.
2. Onama ve onaylama ile ilgili belgeler Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Direktörüne tevdi olunur.

Madde 20

1. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumuna üye olmadıkları halde Kurumun İcra Konseyi tarafından katılmaya davet edilen Devletlerin de katılmalarına açıktır.
2. Katılma, katılma belgelerinin Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Direktörüne tevdi edilmesi ile olur.

Madde 21

Bu Sözleşme, üçüncü onama, onaylama veya katılma belgelerinin tevdi edilişi tarihinden üç ay sonra ve ancak onama, onaylama veya katılma belgelerini tevdi etmiş bulunan Devletler için yürürlüğe girer. Öteki Devletler için ise onama, onaylama veya katılma belgelerini tevdi ediliş tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girer.

Madde 22

Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletler, Sözleşmenin yalnız kendi anayurt topraklarında değil, uluslararası ilişkilerini sağladıkları ülkelerde de uygulanacağını kabul ederler. İşbu Sözleşmenin bu ülkelerde uygulanmasını sağlamak amacı ile, gerektiğinde onama, onaylama veya katılma sırasında ve ya daha önce, buralardaki Hükümetlerin ya da başka yetkili mercilerin mütalaalarını almayı ve Sözleşmenin uygulanacağı ülkeleri Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Direktörüne bildirmeyi taahhüt ederler. Bu onaylama, belgelerin alındığı tarihten üç ay sonra geçerlilik kazanır.

Madde 23

1. Bu Sözleşmeye taraf olarak katılmış bulunan Devletlerden her biri gerek kendi adına, gerekse ilişkilerini sağladığı ülke adına işbu Sözleşmeyi hükümsüz ilan etme hakkına sahiptir.
2. Hükümsüz ilan etme, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Direktörüne yazılı bir belge tevdi yolu ile olur.
3. Hükümsüzlük, ilgili belgenin alınışından oniki ay sonra geçerlilik kazanır.

Madde 24

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Direktörü, Kuruma üye Devletlere, 20 nci maddede, üye olmamış Devletlere, Birleşmiş Milletler Kurumuna, 19 ncu ve 20 nci maddelerde anılan onama, onaylama ve katılma belgeleri ile 22 nci ve 23 ncü maddelerde ayrı ayrı belirtilen bildirimlerden ve hükümsüz ilan etmelerden bilgi verecektir.

Madde 25

1. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Konferansı tarafından gözden geçirilebilir. Bu suretle gözden geçirilmiş olan Sözleşme ancak buna taraf olarak katılacak Devletleri bağlar.
2. Genel Konferansın işbu Sözleşmenin tamamını veya bir kısmını değiştiren bir Sözleşmeyi kabul etmesi halinde, bu yeni Sözleşmede, başkaca bir hüküm bulunmadığı takdirde yenisinin yürürlüğe girdiği tarihten başlamak üzere, işbu Sözleşmenin onama, onaylama ve katılmaya sunulmuş açıklığı sona erecektir.

Madde 26

Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Anayasasınının 102 nci maddesi uyarınca, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Genel Direktörünün müracaatı üzerine Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tes-cil edilecektir.